

Het “Familiewapen Van Liempt- Verhoeven”.

Inleiding

Eind 2005 begon ik aan mijn stamboom. Niet de complete kwartierstaat, maar die in de rechte lijn. Ik focus me daarbij niet zozeer op namen en jaartallen, maar wil zoveel mogelijk te weten komen over de gevonden voorouders. Ik ben daarbij twee generaties verder terug gekomen dan eerdere onderzoekers (zie onder stamboom).

En als je met dit soort zaken bezig bent, krijgt een prent die je van thuis kent en later hebt geërfd van je ouders toch een andere betekenis. Hierna het verhaal rond die prent, het familiewapen.

Ad J. van Liempt, Rosmalen/ Hintham

T: 073-6414555

E: info@pisatel.nl

Grapje of werkelijkheid?

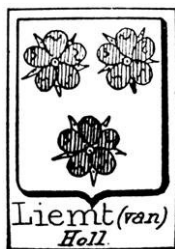
Laat ik vooraf stellen dat het uitermate onwaarschijnlijk is dat onze familie een historisch verantwoord (adellijk) familiewapen heeft. Uit mijn genealogisch onderzoek is nog op geen enkele wijze gebleken dat mijn voorvaderen een positie hebben bekleed waarbij het dragen van een wapen usance of noodzaak was.

Als er dan al van een familiewapen sprake zou zijn, is het een bedacht fenomeen.

Gewoon, omdat het leuk gevonden werd om zoiets te hebben. En daar is niets mis mee.

Er worden nog steeds op meer of minder verantwoorde wijze familiewapens ontworpen en geregistreerd, alleen omdat men daar plezier aan beleeft.

Veel mensen menen overigens een familiewapen te hebben doordat er in oude heraldische boeken een wapen staat met hun familienaam. Als standaardwerken op dit gebied worden wel genoemd de “Armorial Générale” van J.B. Rietstap en de supplementen daarop, de “Meubles Héraldique” van Théodore Compte de Renesse. Om uit historisch werk een wapen als zijnde van jouw familie te kunnen noemen moet je



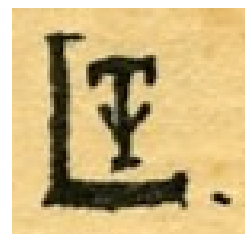
kunnen aantonen dat de gebruikte naam ook daadwerkelijk tot jouw stamlijn hoort. Dat is bijna niet mogelijk. Rietstap bijvoorbeeld geeft niet aan welke bronnen hij heeft geraadpleegd. Uit Rietstap is wel een Hollands Van Liempt- wapen bekend; zie hiernaast. Maar nogmaals: pas als aangetoond kan worden dat je een afstammeling- naamsdrager bent van de Van Liempt aan wie dit wapen behoorde, mag je het jouw familiewapen noemen. Die relatie kan ik niet, en vanwege het ontbreken van de bron niemand, leggen.

Mijn “Van Liempt” familiewapen en de aanleiding voor nader onderzoek.

In mijn ouderlijk huis hing een familiewapen. De breedte is 21 cm., de hoogte 22,5 cm. Het is met pen getekend op geschept papier (met een watermerk). De gekwartileerde velden en het hartschild zijn ingekleurd met verf, die inmiddels min of meer is vervaagd. Erboven een open helm met gekrulde banieren. Onder het wapen een gekrulde sjerp met de tekst: “’t Geluk verselt den Vrede”. Het is gesigneerd als rechts te zien is (TvL).

Eromheen een ongeprofileerde eiken lijst van 5 cm. breed.

Tegenwoordig hangt het in mijn huis.





Familiewapen in bezit van Ad J. van Liempt

Wat ik van de kleuren nog kan determineren, is:

- * de helm en de hoefijzers: zilver ofwel argent
- * het medaillon op het hartschild en de gekrulde banieren: goud ofwel or
- * de velden waarin de hoefijzers: zwart ofwel sabel
- * de ganzenveren: ongekleurd of mogelijk zilver geweest
- * de velden met de ganzenveren en de achterkanten van de banieren: geel (geen goud)
- * het hartschild: lijkt lichtbruin
- * de sjerp met tekst: ongekleurd.

Er werd binnen de familie verteld dat het “het wapen van de Van Liempten” was. Mijn vader zei me eens dat hij daar anders over dacht. Volgens hem was het het wapen van “Verhoeven”, vanwege de twee schilden met elk vier hoefijzers die er in voorkwamen.

En die opvatting ontstond natuurlijk bij hem omdat zijn grootmoeder van vaders kant Johanna Catherina Verhoeven was (geboren 4 mei 1852 in Herpt).

Toen ik in 2006 mijn oudoom (neef van mijn vader) Frans Dorus van Liempt in Waalwijk opzocht, hing daar aan de muur eenzelfde wapen dat naar zijn weten dat van de Van Liempten zou zijn. Bij nadere beschouwing is het, ten opzichte van het wapen dat bij ons thuis hing, wat grover getekend en anders ingekleurd. Het gebruikte papier ervan is glad en niet geschept. De tekst op de sjerp is identiek aan het mijne. Het is gesigneerd als rechts te zien is (JvdP(?)). De lijst ook van eiken en van een eenvoudig profiel voorzien. De kleuren zijn over het algemeen anders dan bij het hiervóór beschreven wapen.



Familiewapen in bezit van Frans D. van Liempt †

Dat was toch wel een bijzondere gewaarwording, zo'n tweede exemplaar. Daar wilde ik meer van weten.

Op onderzoek uit.

Omdat ik me inmiddels met de stamboom van de Van Liempten was gaan bezighouden ging dit wapen me natuurlijk nog meer intrigeren. Waar kwam het nu werkelijk vandaan? Wie had het gemaakt? Zou het aan te tonen zijn of het tot een familie behoorde? Er was niemand van de naaste familie meer in leven aan wie ik het kon vragen. Met behulp van internet en wapenboeken kwam ik niet verder. In archieven die betrekking hebben op Heusden, Waalwijk en Herpt evenmin.

De Nederlandse Genealogische Vereniging.

Daarop heb ik de Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) geraadpleegd over het bij mij in bezit zijnde exemplaar. Ook zij kenden het wapen niet. Wel kreeg ik (wat een geweldige service!) een groot aantal suggesties en opmerkingen. Die staan hieronder in cursief weergegeven.

Geachte heer Van Liempt,

De tekening van het 'wapen Verhoeven' heb ik uitgebreid bestudeerd aan de hand van de foto. Er zitten opmerkelijke kanten aan, zoals ik u hieronder zal aangeven.

Eerste conclusie is dat dit niet van een wapenschilder met grote kwaliteiten, maar in oorsprong geen geheel onverdienstelijke weergave is, als onderstaande veronderstellingen over latere aanpassingen juist zouden zijn.

Het geheel zoals het nu is, is wel een rommeltje geworden.

Bekende heraldisch kunstenaars eind 19de - begin 20e eeuw zoals T. van de Laars, Van Leeuwen of Lion komen in elk geval niet in aanmerking.

U heeft echter wel een historisch heraldisch aanknopingspunt voor een familiewapen, waar met de nodige verbeteringen een goed wapen van te maken is. Velen moeten ondanks al hun naspeuringen in de familiegeschiedenis genoegen nemen met minder.

Betere plaatsing in de tijd is wel geboden, als u hiermee verder wilt komen.

Het papier heeft een watermerk (zo te zien een cirkelvormig stempel met kroon): daarmee is 'n zekere datering mogelijk. Echter als het uit de vorige eeuw is (wat ik vermoed), dan helpt dat ook niet zo heel veel omdat er toen door de uitontwikkelde fabrieksmatige productietechnieken lange perioden hetzelfde merk werd gebruikt. Maar wie weet wat het oplevert, in elk geval de moeite waard om na te gaan. Teken het na of fotografeer het duidelijk en ga eens te rade bij deskundigen: bijv kunsthandelaren in grafisch werk.

Verder is het van belang de oorsprong zo volledig mogelijk te documenteren: zo mogelijk schriftelijk, maar anders uw mondelinge bronnen / de overlevering vastleggen (vraag ook de achterneef informatie voor het te laat is!). Als u van beide (of nog meer) tekeningen iets weet kan het totaal meer bewijs leveren dan de afzonderlijke alleen. Let ook op in hoeverre de tekeningen echt hetzelfde zijn of dat ze (kleine) verschillen hebben: maak dus foto's/ reproducties als dat kan. Sommige kunnen ook minder aan het daglicht hebben blootgestaan, dus meer zeggen over de kleuren.

De tekening zelf:

Het lijkt erop dat het lint met de spreuk later erbij is getekend (andere lijndikte en penvoering). Ook het medaillon hangt wat vreemd en met een wat slordig geschetste ketting, niet helemaal van hetzelfde slag als de helm.

Het hoort er ook niet bij! Getekend is een vizierhelm die in de 16- 17e eeuw in sommige landen gebruikelijk was, maar alleen bij een traliehelm zoals die bij ons in wapens sinds de renaissance tot op heden gewoon is, hoort altijd een medaillon. Normaal zit de ketting strak om de

helmhals, hier is het dus te laag en raar in die punt getekend. De ongebruikelijke helm zelf is n.m.m. niet zozeer verkeerd te noemen, de tekenaar zal wel een dergelijk voorbeeld gehad hebben. Maar zoals hier 'en face' getekend vind ik het niet mooi uitkomen. Ook ontbreekt een helmteken (geen 'must', maar wel gebruikelijk), en dat zouden we in deze tekenwijze ook niet met goed fatsoen kwijt kunnen.

Al met al lijkt het erop dat iemand een oudere tekening heeft proberen te "verbeteren".

Het kan natuurlijk ook een kladversie zijn, maar waarom was dan de moeite genomen om die zo netjes in te lijsten? Let dus ook op de lijst: ouderdomskenmerken en kwaliteit. Is het er misschien wel eens uitgehaald om er de spreuk onder te (laten) zetten enz..

Zo is er nog een opvallend iets: het schildje in het midden (een zgn. hartschild) lijkt ook te zijn toegevoegd. Het is mogelijk aangebracht over een weggekrabde tekening. In elk geval is de stijl niet zoals het hoort: het moet dezelfde vorm hebben als het hoofdschild, en hier is het eigenlijk te klein genomen (behoort ca. 1/3 van hoogte en resp. de breedte van het hoofdschild te zijn).

Ik zie wat roodachtigs/ of groenig, misschien blauwig rondom de gouden penning. Kunt u van het origineel opmaken wat het is? De geveerde palmtakken (dat moeten het m.i. voorstellen), lijken me nog wat groenig te zijn. De rest van de kleuren, m.u.v. de goudverf zijn zeer vervaagd/ verbleekt, of hebben vanaf het begin maar weinig voorgesteld. Wat voor kleur de velden van de palmtakken moeten zijn weet ik niet: ze lijken wel geschilderd geweest te zijn, want het papier is niet zo blanco als buiten het wapen. Wit (=heraldisch zilver) is een passende kleur, maar waarom is die dan niet aangebracht? De hoefijzers zijn er wel mee gedaan.

Trouwens nu nog iets : waarom denkt u dat het wapen Verhoeven is? Er staat immers geen naam onder, wat men wel vaak gewoon is te doen, maar niet altijd, inderdaad.

Als u alleen op de hoefijzers afgaat, trekt u een verkeerde conclusie, want het is een zgn. vierending. Ik zal dat nog toelichten.

Interessant is het om proberen na te gaan waar de gebruikte tekens op gebaseerd zijn. De hoefijzers spreken voor zich: dat noemen we een sprekend wapen: dat het er vier zijn i.p.v. het heraldisch gebruikelijke aantal van drie kan ook 'sprekend' bedoeld zijn: Verhoeven klinkt als - vier hoeven. Ik neem aan dat u weet dat de naam niets met paardenhoeven heeft uit te staan, maar met "van de(r) hoeve" enz: d.w.z. die op de boerderij woont. Voor de heraldische verbeelding hindert dat echter niet, integendeel.

Het wapen is gekwartileerd, dat is een gebruikelijke manier om een combinatie te maken van twee familiewapens en dus met deze verstrengeling de verbintenis van de achterliggende stamlijnen weer te geven.

Dat deed men weliswaar vooral in adellijke families, en vooral als de

familietak van de vrouw statusverhogend werkt (anders hield men i.h.a. het wapen van de mannelijke lijn aan).

Er is een vaste plaats voor de vrouwelijke en mannelijke: In dit geval zijn de vier hoeven in de gebruikelijke vrouwelijke kwartieren nr. 2 en 3 geplaatst (dat klopt dus met jufr. Verhoeven); en daarmee gekruist staat in de belangrijkste kwartieren 1 en 4 normaliter het wapen van de mannelijke stam: hier de palmtak die zo dus met Verhoeven is gecombineerd en dat zou dan dus het wapen Van Liempt kunnen zijn. Vraag is dus of Van Liempt met de palmtak in verband gebracht kan worden, of zijn er nog andere namen die met Verhoeven gecombineerd kunnen zijn, bijv. zusters van J.C. Verhoeven? Zo is er een wapen met palm bekend van familie De Beem. U kunt nu begrijpen dat, doordat de hoefijzers in het vrouwelijke deel staan, dit wapen waarschijnlijk juist niet Verhoeven is, maar van de familie 'van de palm'.

De palmtak is natuurlijk ook een attribuut van heiligen, helaas is dat bijna net zo'n lange lijst als van het veelgebruikte symbool van het kruis, dus weinig onderscheidend. Maar als u namen en voornamen nakijkt komt u misschien op iets, of als u beroep of functie in ogenschouw neemt. Met Liempde (2 leeuwen en 2 ploegen) zie ik w.b. symboliek geen relatie, al is dat toevallig wel ook een gevierendeeld wapen.

Het hartschild met de penning geldt hetzelfde : wat zou die penning (besant) in het wapen doen? Misschien iets met een beroep? Het fabeltje leeft dat een besant wijst op bezoek aan Byzantium, of deelname aan een kruistocht.

Misschien dat de bedenker van dit wapen zich daardoor heeft laten inspireren?

Het is belangrijk om na te gaan of misschien de onderdelen op zichzelf naar oorspronkelijke familiewapens verwijzen (moet wel bewijsbaar zijn). Zo niet, dan is het voor een nieuw bedacht ontwerp wel wat veel van het goede om een vierending te maken van twee ingebeelde familiewapens. Dat is echt 'overdone'.

Realiseert u zich trouwens dat T.v.L. ook iemand van uw eigen familie kan zijn die zich voor heraldiek interesseerde en een beetje kon tekenen?

Misschien was het wel uw grootvader of een van uw oudooms die zijn ouders (dus beide) op deze wijze eerde?

Ik denk dat ik u hiermee wel op wat sporen gezet heb om verder uit te zoeken.

Daarbij vindt u in de bijlage nog informatie over onze vereniging en de wapenregistratie.

Met vriendelijke groet,

Willem van Zon, p.r. NGV-Heraldiek

Een uitgebreide reactie dus, met interessante suggesties die me meer inzicht in de materie (en in de insteek van de NGV) gaven.

En dan komt er een wapen, genaamd Verhoeven....

In het kader van mijn genealogisch onderzoek had ik zijdelings belangstelling voor de familie Verhoeven uit Herpt. Mijn overgrootvader, Franciscus Wilhelmus van Liempt, is namelijk op 9 augustus 1876 getrouwd met de Herptse Johanna Catharina Verhoeven. Van de Verhoevens waartoe Johanna behoorde is een genealogie gemaakt door Christ van Herpt uit Herpt. In 1970 publiceerde hij daarover in het blad van de heemkundekring "Onsenoort" uit Nieuwkuijk. En tot mijn grote verrassing, én verbazing..., begon de artikelenreeks met het familiewapen van de Verhoevens. Zwart- wit, meer gestileerd dan "mijn" exemplaar maar, afgezien van een rad waar bij het mijne een gouden cirkel staat, precies hetzelfde van opzet en inhoud. Alleen de tekst in de sjerp was vervangen door de familienaam Verhoeven.



Wapen uit artikel Christ van Herpt

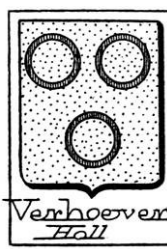
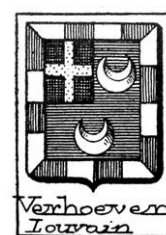
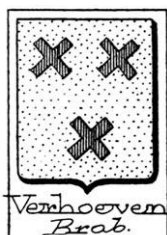
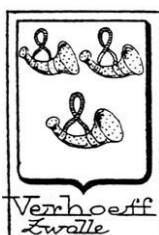
Nou, daar wilde ik het mijne wel van weten! Met enige moeite heb ik kunnen nagaan dat de auteur van het artikel rond 1985 gestorven is. Zijn dochter vertelde me dat er niets van zijn bronnenmateriaal over was gebleven. Maar ik wilde niet zo gauw opgeven en heb daarop bij het bestuur van de heemkundekring Onsenoord en in het forum van het internetcafé van het Streekarchivaat Heusden een oproep geplaatst. Met resultaat! Er werd gemeld dat het streekarchivaat nog wel bronnenmateriaal van Van Herpt zou bezitten, en dat het waarschijnlijk een heemkunde- collega van pater Tarcisius van Schijndel uit de Abdij Mariënkroon te Nieuwkuijk, Johan Meesters, is geweest die het wapen getekend heeft. Zij zouden zich daarbij veelal baseren op de "Planches l'Armorial Général" van G. Rietstap en H. Rolland. En inderdaad, het streekarchivaat beschikte over een map met basismateriaal van Christ van Herpt. Daaruit heb ik drie stukken correspondentie met betrekking tot het wapen kunnen vinden:

1. een brief van 9 juli 1974 van de Hoge Raad van Adel die meldt dat het familiewapen Verhoeven niet bij hen is geregistreerd, omdat er geen niet-adellijke personen in worden opgenomen.

2. een brief van 27 juli 1974 van Frater Tarcisius aan (waarschijnlijk) Christ van Herpt waarin wordt gerefereerd aan een brief van J. Verhoeven uit Dussen en kopie van een brief van de Hoge Raad van Adel wordt bijgesloten. Verder een niet geheel duidelijke opmerking over de plaatsing van het wapen in de komende jaargang van het heemkundebled;
3. een brief van 22 januari 1975, geschreven door J.A.J. Verhoeven uit Dussen aan de zeereerwaarde heer Tarcisius. Gemeld wordt dat het inkleuren van het familiewapen nog geen succes is geworden en dat wordt uitgekeken naar het eerste nummer van de nieuwe jaargang met een afdruk van het familiewapen.

Standaardwerken op heraldisch gebied.

Het was dus nodig te gaan zoeken naar een mogelijke oorsprong van de tot nog toe gevonden, gelijkaardige wapens. Op naar de bibliotheek van de Universiteit van Tilburg, waar in de Brabant- collectie veel materiaal over (familie)wapens te vinden is. Na een intensieve speurtocht in de boeken van Rietstap, De Raadt en anderen blijkt me dat er wel wapens bestaan van families Van Liempt en Verhoeven, maar dat geen van deze in de verste verte lijken op het wapen waarnaar ik op zoek ben. Ook de spreuk "t geluck verseit den vrede" wordt niet beschreven als een in de heraldiek bekende spreuk. De familiewapens die er naar Verhoeven verwijzen, zijn de volgende (alle uit Rietstap):



U ziet het; er is geen overeenkomst met de twee oude exemplaren uit de familie Van Liempt, noch met dat van pater Tarcisius. Die laatste heeft in dit geval blijkbaar "Rietstap" niet gebruikt, maar een andere bron gevonden.

In Dussen lag wellicht de oplossing...

Daarom verder op zoek naar aanknopingspunten. Zou J.A.J. Verhoeven uit Dussen kennis hebben gehad van de Van Liempt- exemplaren? Hij heeft op een of andere wijze de hand gehad in de totstandkoming van het "In Gansen Trou"- wapen. De Verhoevens uit Dussen zijn via J.C. Verhoeven inderdaad geparenteerd aan de Van Liempten. Een aardig verhaal over die tak van de Verhoevens: Anton Verhoeven uit Dussen heeft op 3 februari 1954 meegedaan aan de Elfstedentocht en is daarbij, hoewel hij ruim op kop lag, door een verkeerde aanduiding van het parcours vijfde geworden. In 1956 reed

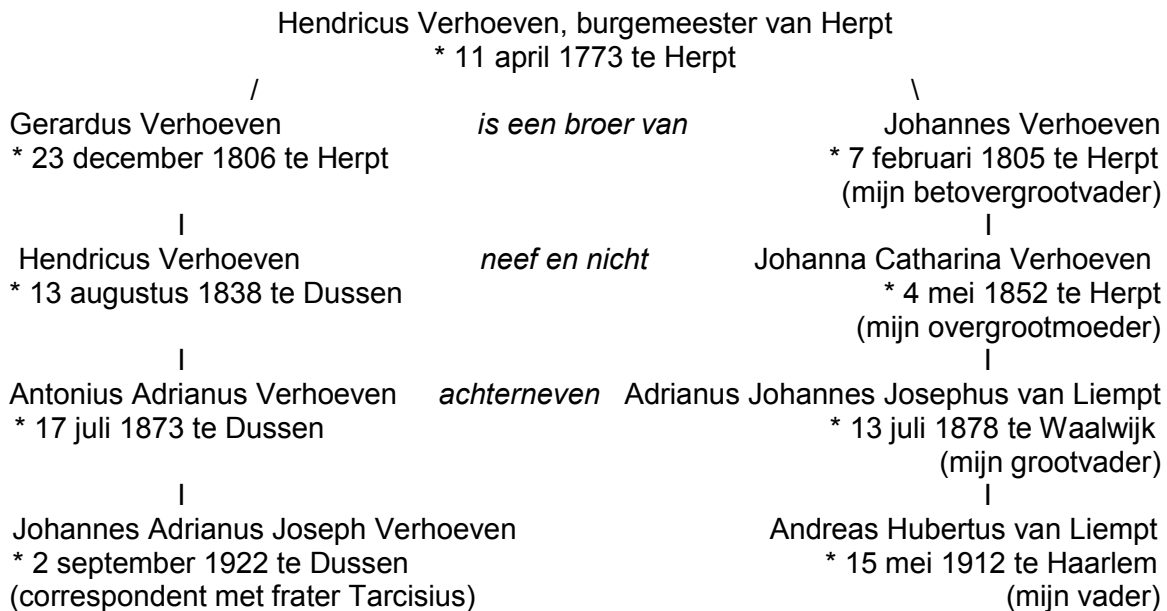
hij de tocht weer in barre omstandigheden en werd, toen hij samen met vier medestrijders hand in hand als eersten over de finish ging (het weer was uitermate slecht en men had onderweg samen de moed erin gehouden), gediskwalificeerd. Die feiten gaven bij ons thuis aanleiding tot de trotse opmerking: "Dat is nog familie van ons!".

Uit informatie bij J.A.J.'s zoon bleek me dat zijn vader rond 1996 overleden is en dat het enige dat hij over het wapen heeft nagelaten het bewuste artikel uit "Met gansen Trou" is. De zoon heeft nooit een ander exemplaar gezien.

Jammer, een doodlopend spoor dus.

Ik neem aan dat vanwege de familierelatie, die blijkens andere bronnen omstreeks het eind van de 19^e eeuw hecht was, het wapen bij beide families bekend was.

Maar er was ook nog wat anders aan de hand. De familierelatie van de Van Liempten met de Dussense Verhoevens zag er zo uit (met dank aan het zoekwerk van Chr. van Herpt):

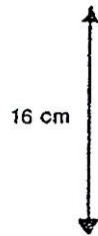


In "De Echo van het Zuiden", een tweemaal per week verschijnend nieuwsblad voor Waalwijk en omgeving, lezen we op 18 juni 1902 dat ene A. Verhoeven geslaagd is voor het examen candidaat- gemeentesecretaris. Hij heeft zijn opleiding genoten bij A.J.J. van Liempt, mijn grootvader, toen eerste ambtenaar bij de gemeente Waalwijk. In dezelfde krant staat op 14 februari 1903 het bericht dat A.J. Verhoeven, vrijwillig bij de gemeente Waalwijk, wordt benoemd in Tegelen. Bij vergelijking met de Verhoeven-stamboom blijkt dat hij de broer is van Antonius Adrianus Verhoeven, en daarmee een achterneef van mijn grootvader. A.J. Verhoeven heeft dus een sterke band met Waalwijk, de familie Van Liempt, het gemeentehuis en mijn grootvader gehad rond de tijd dat ik veronderstel dat het wapen gemaakt is. Of hij bij de familie Van Liempt heeft ingewoond, kon ik niet achterhalen. Het bevolkingsregister vermeldt hem er niet als inwonend. Ik vermoed dat via deze weg de tekening van het wapen bij de Verhoevens in bezit is geraakt. Met A.J. Verhoeven is het overigens ook goed gegaan; hij werd uiteindelijk burgemeester van Wateringen.

De enige mogelijkheid om verder te zoeken lag nu in het bronmateriaal van pater Tarcisius op de abdij Mariënkroon in Nieuwkuijk en het regionaal archief van Heusden. Maar dat viel tegen. Het enige dat hij als bronnenmateriaal heeft nagelaten is een schriftje met aantekeningen. Daarin is niets over een Verhoeven- wapen te vinden...

Het watermerk.

4 Pro Patria

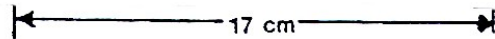


Het papier van het in mijn bezit zijnde wapen is geschept. Duidelijk zijn de kruis- en inslagdraden, die de papierpap "droegen", te zien. Moeilijker zichtbaar, maar onmiskenbaar aanwezig, is een watermerk en enkele letters tekst. Zowel merk als tekst staan niet geheel op het papier en zijn slecht zichtbaar te maken. Maar uit wat te determineren viel, kon ik opmaken dat het papier van Van Gelder zou kunnen zijn.

En inderdaad, na informatie bij de "Stichting Papiergeschiedenis Renkum-Heelsum" bleek die mening gedeeld te kunnen worden. De stichting dateert het

papier van rond 1900 is en stuurde me tekeningen van de complete watermerken, zoals hiernaast en hieronder zichtbaar. Die stemmen exact overeen met die in het papier van het wapen.

7 Van Gelder Zonen



VAN GELDER ZONEN

De tekenaar.

De initialen bij "mijn" wapen zijn TvL. Op dat van F.D. van Liempt zijn die moeilijker te determineren, waarschijnlijk JvdL of JvdP.

De tekenaar van "mijn" wapen moet, blijkens het gebruikte watermerk, rond of na 1900 hebben geleefd en waarschijnlijk iets te maken hebben gehad met Verhoeven én Van Liempt.

Wie komt daarvoor in aanmerking? Ik denk dat dat meerdere personen kunnen zijn. Maar veronderstellenderwijs komt daar één persoon sterk in beeld, en wel M.A.J. van Liempt. Waarom?

M.A.J. staat voor Martinus Anthonius Johannes. Hij werd echter Toon, of Antoon, genoemd. Toon is geboren op 8 mei 1884 en was het zevende kind van F.W. van Liempt en J.C. Verhoeven. Hij had iets met schoonheid en vormgeving.¹ Dat blijkt bijvoorbeeld uit zijn confrontatie met B&W en de raad over het ontwerp van een nieuw Waalwijks gemeentehuis toen hij daar gemeentesecretaris was. En hij had een opleiding tot onderwijzer gevolgd, waarbij het vak tekenen zeker tot het pakket heeft behoord.

¹ In de niet meer bestaande Waalwijkse krant "De Echo van het Zuiden" van 30 mei 1901 vond ik een artikel over de prijsuitreiking van de plaatselijke "teekenschool". Op die school werden diverse vormen onderricht: handtekenen, lijntekenen, bouwkundig tekenen en tekenen voor het schoenenvak. Ene A. van Liempt had er bij het afsluiten van het studiejaar een eerste prijs voor handtekenen gehaald. Was dat wellicht (An)Toon van Liempt? In Waalwijk was de familie F.W. van Liempt de enige met die naam, maar niet in de omgeving. De oorspronkelijke leerlingenlijsten bestaan nog wel, maar zijn deerlijk aangetast en moeten gerestaureerd worden. Zonder ze verder te beschadigen was het niet mogelijk ze te lezen, hetgeen ik dan ook nagelaten heb.

De voorstellingen op het wapen.

Tja, en dan volgt de ene veronderstelling op de andere.

Toon van Liempt heeft in het kader van een opdracht op school, of bij een bijzondere gelegenheid als het 25-jarig huwelijksfeest van zijn ouders op 9 augustus 1901 (hij was toen 17 jaar oud), of zomaar, dit wapen getekend met de familienamen van zijn ouders als inspiratiebron. En dan grijp ik terug op het advies van de NGV: *"Het wapen is gekwartileerd, dat is een gebruikelijke manier om een combinatie te maken van twee familiewapens en dus met deze verstrengeling de verbintenis van de achterliggende stamlijnen weer te geven.*

Er is een vaste plaats voor de vrouwelijke en mannelijke: In dit geval zijn de vier hoeven in de gebruikelijke vrouwelijke kwartieren nr. 2 en 3 geplaatst (dat klopt dus met juf. Verhoeven); en daarmee gekruist staat in de belangrijkste kwartieren 1 en 4 normaliter het wapen van de mannelijke stam: hier de palmtak die zo dus met Verhoeven is gecombineerd en dat zou dan dus het wapen Van Liempt kunnen zijn. Vraag is dus of Van Liempt met de palmtak in verband gebracht kan worden".

De vrouwelijke kwartieren met de vier hoeftijzers zijn een klankverwijzing naar de naam Verhoeven, die van zijn moeder Johanna Catharina. De naam Verhoeven is volgens het Meertens Instituut een adresnaam, dat wil zeggen verwijst naar een woonplek. Vier hoeven (=vier boerderijen), dus. De vier hoeftijzers zijn daarom een verzinsel (klankverwijzing) van Toon zelf, dat als zodanig ook niet in de heraldische literatuur terug te vinden is.

De relatie van de naam Van Liempt (van Toon's vader Franciscus Wilhelmus) met de palmtakken in de mannelijke kwartieren is op het eerste gezicht niet zo vanzelfsprekend. Het gegeven dat de oude geslachten van Liempt uit Vught afkomstig waren en dat in het oude gemeentewapen van Vught twee palmtakken waren opgenomen, is wel wat ver gezocht. Maar als je je realiseert dat vader Franciscus gemeentesecretaris was in Waalwijk is de veronderstelling dat de tekenaar vader's schrijvende beroep heeft willen verzinnebeelden met een aangepunte (ganze)veer, nog niet zo erg gek. Geen palmtakken, maar ganzenveren dus.

De rest op en rond het wapen (helm, banieren, hartschild) beschouw ik als puur versiering, afgekeken van voorbeelden. Ik hecht er dan ook geen bepaalde betekenis aan.

Het is curieus dat in het gekrulde lint onder het wapen geen (zoals gebruikelijk) naam is geplaatst, maar een spreuk. Wellicht is die pas later, zoals de NGV veronderstelt, aangebracht, of is de naam veranderd in een spreuk. Wie zal het zeggen?

De spreuk op zichzelf natuurlijk wel een mooie: "Het geluk verselt den vrede", ofwel "geluk gaat gepaard met vrede". "Versellen" is een middeleeuwse uitdrukking.

Nóg een aanwijzing: de zegelring.

Sinds heugenis van de nu nog levende mensen is er in de familie Van Liempt een zegelring met wapen. Die werd in elk geval gedragen door A.J.J. van Liempt, mijn grootvader, de oudste zoon van F.W. van Liempt en J.C. Verhoeven. Inmiddels is die geërfd door diens oudste zoon F.J. en doorgeërfd door Wim van Liempt, mijn neef. Deze ring is van goud met daarin een gesneden steen, voorstellende het hier beschreven wapen. Het hartschild is weggelaten, waarschijnlijk omdat dat te klein zou worden om nog in een zegel tot uitdrukking te kunnen komen. Interessant zijn de gebruikte kleuren, die in de kwartieren door



arcering zijn aangegeven. De "mannelijke" kwartieren (linksboven en rechtsonder) hebben een verticale arcering, hetgeen de kleur "keel" oftewel rood representeert. Deze informatie geeft het nagetekende wapen van F.D. van Liempt ook. De "vrouwelijke" kwartieren hebben een horizontale én verticale arcering, hetgeen de kleur "sabel" oftewel zwart voorstelt. Het is curieus dat de kleur van de vrouwelijke kwartieren overeenkomt met het oorspronkelijke (in mijn bezit zijnde) wapen. Maar het gegeven dat de oorspronkelijke tekening ernstige verkleuringen kent maakt het aannemelijk dat de kleur van de mannelijke kwartieren ooit keel geweest kan zijn. Het wapen is gevat in een cirkel met puntjes, hetgeen staat voor de kleur "or" oftewel goud of geel. Het is verder duidelijk te zien dat de ring ooit groter is gemaakt. De latere drager heeft dus een dikkere ringvinger gehad dan de eerdere drager of draagster. In de ring is nog een gedeeltelijk gesleten gravure te zien met de tekst:

D v Ho (dan komt het ingezette stuk) **?k juni 09**

De tweede vrouw van mijn grootvader heette Dina van Hoeck. Hij is met haar getrouwd op 26 april 1910. Mijn veronderstelling is dat hij in juni 1909 verloofd is met Dina en ter gelegenheid daarvan in de zegelring haar naam en datum van de verloving of ondertrouw heeft laten graveren. De ring heeft hij óf van zijn vader gehad, of zelf laten maken met het al bestaande wapen als voorbeeld. Het groter maken van de ring zou (in elk geval later) gebeurd kunnen zijn door hemzelf, of door zijn zoon F.J., die de ring als erfgenaam verwierf.

De ring heeft geen goudmerk (meer?), noch een aanduiding die op de oorsprong of de maker ervan zou kunnen wijzen.

Feiten die uit het bestaan van deze zegelring kunnen worden afgeleid zijn dat die in 1909 al in bezit was van de oudste zoon van F.W. van Liempt, dat het wapen bestond en blijkbaar voor de familie van betekenis was én dat de afbeelding overeenkomt met het door mij beschreven familiewapen.



Conclusie.

Een honderd procent zekere conclusie valt niet te trekken, want niet alles is bekend en ik heb wat veronderstellingen moeten maken.

Sterke aanknopingspunten zijn de ouderdom van het papier, de verzinnebeelding van de wapenkwartieren, het monogram TvL, de zegelring die van oudsher in de familie is en de creativiteit van de veronderstelde maker.

Vooruit, laat ik mijn conclusies maar eens in een paar regels opschrijven:

1. het wapen is een hommage aan de echtelieden mijnheer F.W. van Liempt en mevrouw J.C. Verhoeven;
2. het is gemaakt ter gelegenheid van het 25-jarig huwelijksfeest van dit echtpaar Van Liempt- Verhoeven op 9 augustus 1901. Dat is namelijk een jaartal dat zich laat rijmen met de ouderdom van het gebruikte papier, terwijl een 25-jarig huwelijksjubileum een gebeurtenis is die aanleiding kan zijn geweest om een dergelijk stuk te tekenen. Jammer genoeg heb ik van deze gebeurtenis geen enkel verslag kunnen vinden. Waarschijnlijk is het in besloten kring of zelfs niet gevierd, omdat kort daarvoor de 20-jarige zoon Frans was overleden;

3. de tekenaar/ bedenker is M.A.J. (Toon) van Liempt, zevende kind van het echtpaar;
4. de mannelijke kwartieren in het wapen bevatten een ganzeveer; een verwijzing naar het schrijvende beroep (gemeentesecretaris) van F.W. van Liempt;
5. de vrouwelijke kwartieren in het wapen bevatten vier hoefijzers; een klankverwijzing naar de naam van J.C. Verhoeven;
6. het exemplaar in bezit van F.D. van Liempt † lijkt een (later) nagetekend exemplaar te zijn. F.D. is de zoon van Toon. Het is opmerkelijk dat het oorspronkelijke exemplaar niet in zijn bezit is gekomen, maar via mijn grootvader A.J.J. (oudste broer van Toon) bij mij;
7. het exemplaar, getekend door pater Tarcisius, moet geïnspireerd zijn op het oorspronkelijke ontwerp van Toon of een kopie daarvan die waarschijnlijk bij het gouden huwelijksfeest van F.W. en J.C. is gemaakt, of door het volontairschap van hun Dussense neefje op de gemeentesecretarie van Waalwijk bij de familie Verhoeven bekend is geworden. Dat exemplaar is "dus" geen Verhoeven- wapen.

Registratie

Alles bij elkaar vind ik dit zo bijzonder dat ik het wapen bij het NGV heb voor gelegd om te laten registreren als zijnde het wapen van F.W. van Liempt en J.C. Verhoeven, en al hun wettige nazaten die tevens naamdrager zijn.

Dan krijg je wel te maken met het uitgangspunt, dat een te registreren wapen heraldisch gezien correct moet zijn. Dat is het oorspronkelijke niet. Het mankeert blijkens vooroverleg met de NGV op de volgende punten:

1. Kwartilering met samenvoeging van twee familiewapens is mogelijk wanneer de gebruikte familiewapens al bestaande, van wapenvoerende geslachten, wapens zijn. Een nieuw wapen, samengesteld uit twee nieuw bedachte wapens, verdient heraldisch geen schoonheidsprijs;
2. De gebruikte kleuren zijn heraldisch niet juist. De objecten moeten contrasteren met de ondergrond. De ondergronden van de kwartieren moeten onderling ook contrasteren;
3. Het hartschild is niet acceptabel. Het kan enkel gebruikt worden als er sprake is van het bezit van een heerlijkheid;
4. Verder merkt de NGV-commissie op dat het wapen eerder als Verhoeven-wapen is geafficheerd in een publicatie.

ad 1. Ik meen dat er vanwege de ouderdom van het ontwerp en de bijzondere verwijzingen van de voorwerpen in de kwartieren naar de echtelieden Van Liempt-Verhoeven over het eerste bezwaar heen gestapt moet kunnen worden.

ad 2. Aan het tweede bezwaar kan ik tegemoet komen door heraldisch verantwoorde kleurstellingen te gebruiken. Daarbij grijp ik terug op de informatie die oorspronkelijk wapen, het nagetekende exemplaar van F.D. van Liempt en zegelring tezamen geven. Voor de mannelijke kwartieren gebruik ik daarom keel, voor de vrouwelijke sabel. Omdat argent (zilver of wit, in de weergave wit) én contrasteert met genoemde kleuren én af te leiden is uit het oorspronkelijk ontwerp, gebruik ik die voor de hoefijzers. De kleur van de schrijfveren is op de oorspronkelijke tekening niet meer te achterhalen. De kleur blauw uit de versie van FD van Liempt is wel erg "bedacht". Beter is het de kleur van de schrijfveren aan te laten sluiten bij die van de dekkleden: goud. Dat contrasteert tevens met het keel van dat kwartier.

Omdat het heraldisch juist is de kleur van de dekkleden aan te laten sluiten bij die van het eerste en vierde kwartier, wordt de kleur van de buitenkant van de dekkleden rood.

ad 3. Het hartschild heeft in het ontwerp weliswaar geen betekenis, althans ik heb die niet kunnen achterhalen. Het feit dat de geboorteplaats van FW van Liempt, Bokhoven, een heerlijkheid was, doet daar niet aan af. Het hartschild maakt echter wel een wezenlijk onderdeel uit van het geheel. Ook frater Tarcisius heeft dat als zodanig

geïnterpreteerd. Weglaten is een inbreuk op het oorspronkelijke ontwerp; anderzijds wordt met weglaten niet de essentie van de bedoeling, de gedachte achter het wapen, aangetast. Die mening wordt ondersteund door het gegeven dat het wapen in de zegelring ook geen hartschild meer heeft gekregen.

Met name dat laatste maakt duidelijk dat al eerder pragmatisch is besloten het hartschild weg te laten. Daarmee was voor mij de weg bereid om een aanvraag te doen zonder hartschild.

ad 4. Ik meen voldoende te hebben aangetoond dat frater Tarcisius de beschikking moet hebben gehad over een afbeelding van het oorspronkelijke, veel oudere wapen en daaruit, mogelijk mede door zeggenschap van J.A.J. Verhoeven, heeft afgeleid dat het een Verhoeven- wapen betrof. Het is nu eenmaal zo dat het kwartier met de vier hoefijzers een wel heel makkelijk en duidelijk klanksymbool is voor de naam Verhoeven en dat de schrijveren slechts voor iemand met kennis van de achtergrond verwijzen naar het beroep van F.W. van Liempt.

Op basis van de gekregen en gevonden aanwijzingen heb ik nu een aangepast wapen ontworpen, uitgaande van de oorspronkelijke in mijn bezit zijnde prent.



Op 17 oktober 2007 is het wapen ingeschreven in het familiewapenregister van de NGV onder nummer 2007.121 en mag gevoerd worden door alle de naam Van Liempt dragende nakomelingen van het echtpaar F.W. van Liempt en J.C. Verhoeven.



WAPENBRIEF REGISTER FAMILIEWAPENS NEDERLANDSE GENEALOGISCHE VERENIGING

In het register familiewapens van de Nederlandse Genealogische Vereniging is ingeschreven het nevenstaand wapen van het geslacht:

VAN LIEMPT (Vught, Noord-Brabant)

Beschrijving: gevierendeel: I en IV in rood een schuinlinks geplaatste gouden veren schrijfften met de punt naar beneden; II en III in zwart vier zilveren hoefijzers (2-2).

Helmteken: geen.

Dekklleden: rood, gevoerd van goud.

Devies: 'T GELUK VERSEIT DEN VREDE.

Dit wapen werd waarschijnlijk in 1901 ontworpen door M.A.J. (Toon) van Liempt en voor het eerst gevoerd door Franciscus Wilhelmus van Liempt, geboren Bokhoven 12 april 1841, gemeentesecretaris in Waalwijk, overleden s'-Hertogenbosch 29 november 1916. Hij huwde Herpt 9 augustus 1876 met Johanna Catharina Verhoeven,

Registratie NGV 2007.121
Amsterdam, 17 oktober 2007



'T GELUK VERSEIT DEN VREDE

College Heraldiek,
Voorzitter

E.B. van Rijn
E.B. van Rijn

Secretaris

W.M.T. van Zon
W.M.T. van Zon



geboren Herpt 4 mei 1852 en overleden Waalwijk 29 november 1925. Alle naamdragende nakomelingen van genoemd echtpaar mogen dit wapen voeren.

De oudst bewezen voorouders zijn Adrianus van Liemt, gedoopt Vught 14 juli 1740, trouwde Vught 6 februari 1762 Anna van Berckel.

Geregistreerd op verzoek van Adrianus Johannes van Liempt, geboren Breda 8 juni 1943, wonende te Rosmalen, zoon van Andreas Hubertus van Liempt en Petronella Anna van den Berg.

BRONNEN:

- WAPENTEKENING 'T.V.L.', WAARSCHIJNLIJK 1901 BIJ DE ZILVEREN BRUILOFT;
- ZEGELRING MET HET WAPEN, GEDATEERD JUNI 1909 (EERTIJD'S BEZIT A.J.J. VAN LIEMPT).



En verder...



Verder heb ik me eind 2006 bij mijn deelname aan een cursus brongieten door het familiewapen laten inspireren. Het resultaat ziet u hiernaast.



Het eerder door Wim van Liempt uit Bodegraven, die een eenvoudige maar gedegen genealogie maakte van vele familiestammen met de naam Van Liempt, verspreide wapen is uit Rietstap overgenomen en mag dus niet zomaar "ons" wapen genoemd worden. Dat het toch aanleiding geeft tot familiale creativiteit, bewijst nevenstaande tegel in gebakken klei door Dorothé Slabbers- van Liempt uit Weert.



Ter afsluiting, lering en vermaak, een nep- "Familiwapen Van Liempt", zoals geleverd door de vermaarde oplichter Boekhandel/ antiquariaat "De Heraut", die na veroordeling inmiddels onder andere namen verder opereert. Na lezing van het bovenstaande moge duidelijk zijn dat dit wapen waarschijnlijk nergens op slaat.

Met dank aan al degenen die me hebben geholpen en raad gegeven, in het bijzonder drs. W.M.T. van Zon van de NGV.

Ad J. van Liempt

Rosmalen/ Hintham, november 2007

* Revisie oktober 2008 (verklaring spreuk in sjerp)